

Lier-Lisperloop

Verslag van het archeologisch proefsleuvenonderzoek

4-5 oktober 2010, aan de Kreeftstraat, Lier Afdeling 2, percelen 495, 496^e, 498F, 524N2 (deels),
484Z2 (partim), allen zwaar verstoord

Dienst Erfgoed Provincie Antwerpen

Colofon

Archeologisch proefsleuvenonderzoek Lier-Lisperloop (LIELIS2010)

Vooronderzoek 4 oktober 2010: Dienst Erfgoed
Vergunningsnummer Ruimte En Erfgoed: 2010/313 (10-27284)
Foto's, tekst en plannen: Dienst Erfgoed
Rapportage en vergunning: Bart Jacobs
Redactie: Bart Jacobs, Ignace Bourgeois en Joke Bungeneers

Contactadres: Dienst Erfgoed, Koningin Elisabethlei 22, 2018 Antwerpen, erfgoed@admin.provant.be of www.provant.be

Niet gepubliceerd werkrapport
Illustratie kft: foto van de werkzaamheden

Inhoud

1 Inleiding	p. 4
2 Referentiekader projectzone	p. 5
2.1 Algemene gegevens	p. 5
2.2 Geografische ligging en hydrografie	p. 6
2.3 Bodemkundig kader	p. 7
3 Archeologische en historische situering	p. 10
3.1 Gekende vindplaatsen in de regio	p. 10
4 Het project	p. 11
4.1 De aanleiding	p. 11
4.2 Voorafgaand onderzoek	p. 11
4.3 Methoden en technieken	p. 11
5 Resultaten van het onderzoek	p. 12
6 Tabellen	p. 13
6.1 Tabel van de profielen	p. 13
7 Plannen	p. 14
7.1 Grondplan	p. 14
8 Terreinfo'ts	p. 15

1 Inleiding

De overstromingen van de Lisperloop tijdens de wintermaanden maakte reeds in het verleden de aanleg van een klein wachtbekken noodzakelijk. Omdat de capaciteit niet voldeed, is de aanleg van een retentiebekken volgens de nieuwe principes ingepland. De dienst Waterlopen van het provinciebestuur verzocht de dienst Erfgoed om een archeologisch advies en begeleiding van het project.

De percelen zijn tot op heden nog niet archeologisch onderzocht, daarom is besloten een archeologisch vooronderzoek uit te voeren. Recente en oudere archeologische vondsten in de omgeving, gaven immers aan dat de ruimere regio rond Lier in de archeologische perioden een plaats was die druk bezocht was. Vooral vondsten uit de IJzertijd en de Romeinse periode zijn bekend in de omgeving, meer bepaald de vallei van de Duwijkloop.

2 Referentiekader projectzone

2.1 Algemene gegevens

Opgraving ☐	Prospectie ☒
Vergunningsnummer: 2010/313	
Naam aanvrager: Bart Jacobs	
Naam site: Lier - Kreefstraat	

Naam project:	Lier – Lisperloop
Projectcode Provincie:	LIELIS2010
Dossiernummer Ruimte en Erfgoed	2010/313
Uitvoerder:	Dienst Erfgoed Provincie Antwerpen, Bart Jacobs
Terreinwerk:	Bart Jacobs, Ignace Bourgeois
Opdrachtgever:	Dienst Waterlopen, Provinciebestuur Antwerpen
Bedrijf Graafwerken:	Heyrmann- De Roeck
Locatie:	Kreeftstraat, Lier (Provincie Antwerpen)
Algemene referentiecoördinaat:	X:163624 Y:203850 (Lambertcoördinaten)
Perceelsnummers:	Lier, Afdeling 2, percelen 495, 496 ^e , 498F, 524N2 (deels), 484Z2 (partim)
Bodemtype:	Ldc (Klein stuk Lhc)
Toponiem:	Bogaertsvelen

2.2 Geografische situatie en hydrografie

De terreinen bevinden zich in het noordwesten van Lier, tussen de historische kern en de hedendaagse ring rond Lier en ten noordoosten van de steenweg tussen Lier en Antwerpen. In de negentiende en begin van de twintigste eeuw liep op de terreinen een spoorwegberm. De berm is bewaard en wordt in de nieuwe situatie als dijk voor het nieuwe retentiebekken gebruikt. Daarom valt de berm ook buiten het onderzoeksgebied.

Het gebied tussen de ring en de historische kern staat onder druk door de expansie van de bevolking en kende de laatste decennia verschillende nieuwe wijken. Het gebied is echter in de historische periode lang een open gebied geweest met enkele hoeves.

De percelen liggen op een vlakte tussen de Duwijkloop en de Lisperloop, twee beken die uitmonden in de Nete. De Lisperloop is echter volledig afgeleid uit haar eigen vallei en gekanaliseerd naar het zuidwesten, waar ze onder de Duwijkloop duikt. Het is deze gekanaliseerde Lisperloop waarlangs het retentiebekken wordt ingepland. Geografisch gezien sluiten de percelen eerder aan bij de Duwijkloop.

Fig. 1: aanduiding van het onderzochte areaal op luchtfoto (bron: earth.google.com)

2.3 Bodemkundige situatie

Lier ligt aan de rand van de zandleemstreek in het zuidwesten van de provincie Antwerpen. De terreinen staan in de bodemkaart gekarteerd als Ldc, matig gleyige zandleemgronden met sterk verbrokkelde textuur B-horizont. Het betreft een interfluvium van de Duwijkloop en de Lisperloop, dat zich vertaalt in een lage vlakte.

Verbrokkelde textuur B-horizonten zijn vaak gekenmerkt door vlekken en kennen vaak roestkleurige oxidatievlekken. De profielen tijdens het onderzoek werden gekenmerkt door verschillende opgevoerde lagen, waarbij het originele profiel tot op de C-bodem is afgegraven.

Representatieve profielen.

Slechts in uitzonderlijke gevallen kon nog een restant van de oude ploeglaag in de profielen teruggevonden worden. De bodems waren voor ca. 90% verstoord. Een dunne laag teelaarde vormde er de Ap-laag, al was geen sprake van een echte ploeglaag. Het terrein was afgegraven en vervolgens opgehoogd. De dunne Ap-laag is een opnieuw opgevoerde laag. Profielen 1 en 3 van de eerste sleuf waren zeer representatief voor het hele terrein. Sommige verstoringen gingen tot diep in de C-bodem.

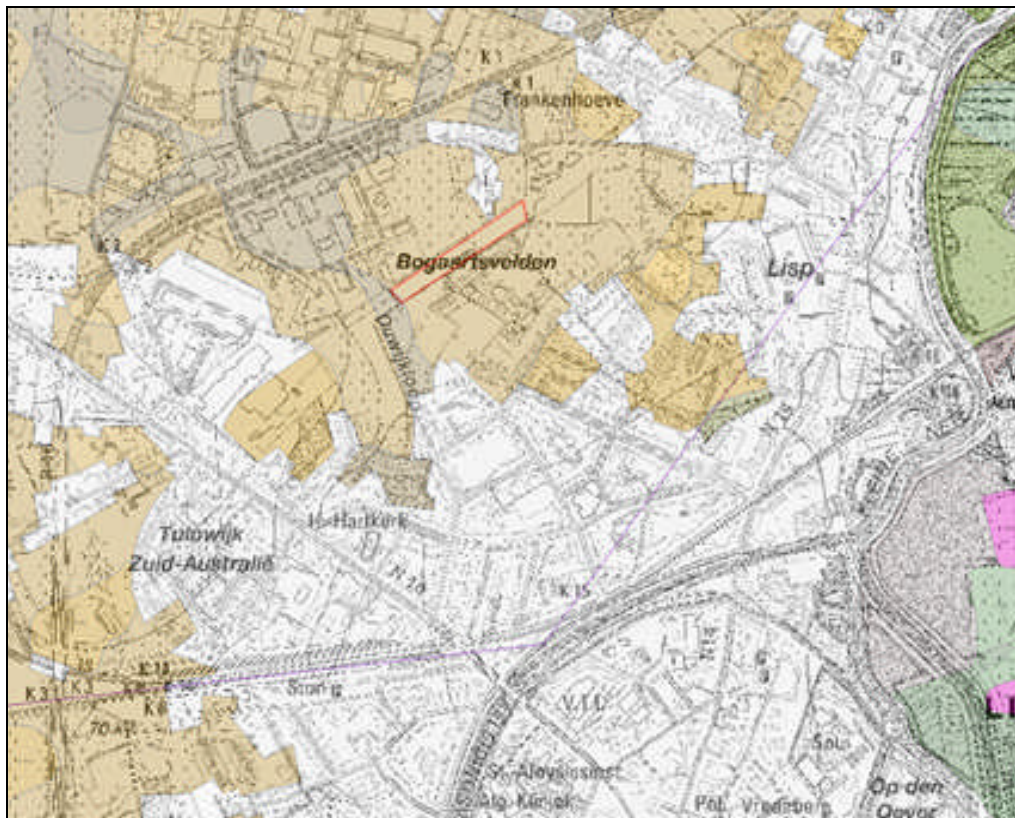

Fig 2: Bodemkaart met aanduiding van de onderzochte percelen (Ldc) en aangrenzende Duwijkloop-vallei (Lhc) als achtergrond de topografische kaart van het NGI op 1/10.000, zwart-wit, versie 2007.

Fig. 3: Overzicht van sleuf 1, met verstoringskuilen diep in de C-bodem

Fig. 4: Zicht op de opbouw van de opgevoerde puinlagen.

3. Archeologische en historische situering

3.1 Gekende archeologische vindplaatsen

Er zijn binnen de planzone geen archeologische gekende vindplaatsen. Ten noordoosten van de planzone bevindt zich CAI-vindplaats met inventarisnr. 103583 Frankische hoeve: hoeve met middeleeuwse fase (inclusief fase van hoeve met walgracht). In de omgeving bestonden nog enkele hoeves met walgracht. (Zie Fig. 3, Ph. Vandermaelen, ca. 1854)

In de Duwijckloopvallei naar het west-noordwesten toe zijn vondsten aan het licht gekomen van de ijzertijd tot en met de Romeinse tijd (proefsleuvenonderzoek POM-Antwerpen 2010, uitgevoerd door GATE)

De gronden staan bekend als de Bogaertsvelen (zie Fig. 2, topografische kaart), akkers die in het bezit waren van de behoeve familie Van Den Bogaert. Gedurende de historische periode was de planzone steeds landbouwgebied, ver van gekende bewoning.

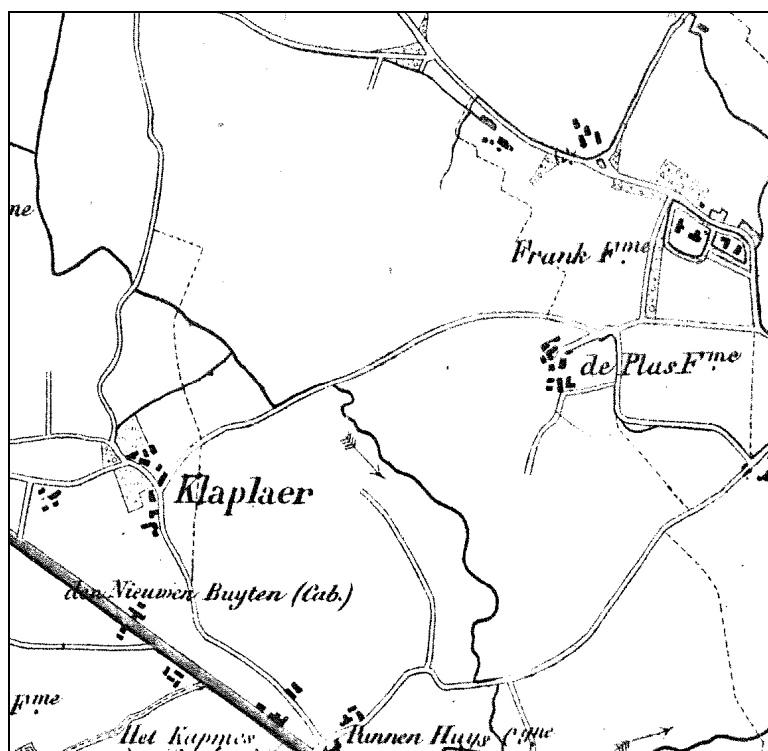

Fig. 5: Ph. Vandermaelen, 1854, de terreinen bevinden zich ongeveer tussen het gehucht Klaplaer en de Plashoeve, ten oosten van de Duwijckloop.

4. Het project

4.1 De aanleiding

Op de percelen is de aanleg van een retentiebekken gepland. De aanleg van het retentiebekken zou het aanwezige bodemarchief volledig uitwissen. Er waren geen gegevens bekend over de bewaringstoestand of verstoring of gekende archeologische vindplaatsen op de site.

4.2 Voorafgaand onderzoek

Er was geen voorafgaand onderzoek op deze plaats.

4.3 Methoden en technieken

Omdat het gebied nog niet onderzocht is, wordt de methode van parallelle continue sleuven gehanteerd. Zo wordt systematisch meer dan 10% van het terrein afgegraven. Dit moet toelaten de aanwezigheid, spreiding, bewaringstoestand aard en verbanden van eventueel aanwezige sporen in kaart te brengen. Voor verdere waardering dienen 'kijkvensters' te worden gezet op delen waar verder onderzoek moet gemotiveerd worden.

De hele zone is echter verstoord en werd dan ook niet aan de hand van kijkvensters onderzocht.

De sleuven waren 1 kraanbak breed en hadden een tussenafstand van ongeveer 13 meter (zie grondplan).

5. Resultaten van het onderzoek

Van de aangelegde sleuven zijn regelmatig profielen gedocumenteerd. De hoogte van het maaiveld en de sleuf is meegenomen in de opmeting door een landmetersteam. Het onderzoek wees uit dat de terreinen voor meer dan 90 % verstoord zijn. De verstoring kon vastgesteld worden uit drie elementen:

- de aftopping van de moederbodem en de originele profielen
- de aanwezigheid van 2 lagen die opgevoerd zijn, beide scherp afgelijnde lagen
- het hoogteverschil met de omgeving door de opvoering van de afvallagen
- diepgaande kuilen en vervuiling

Op enkele plaatsen zijn wel restjes van een oudere ploeglaag genoteerd waar de verstoring niet diep genoeg ging (zie profielfoto's). Een kleine zone in het midden van het terrein, ten westen van het bestaande klein retentiebekken, vertoonde geen verstoring, maar was eveneens negatief.

Het maaiveld bevond zich gemiddeld op 7,8 meter TAW, de sleuven rond 7 meter TAW. De sleuven waren tussen de 70 à 80 centimeter diep.

6 Tabellen

6.1 Tabel van de bodemprofielen (zie beschrijving 2.3 bodemkundige situatie)

Sleuf 1

Profiel 1

1.	Ploeglaag	Ap
2.	Ophogingspakket (-22 cm.), scherp afgeijnd homogeen bruingrijs lemig zand
Houtskool, mortel en baksteenfragmenten	
3.	Ophogingspakket (-39 cm.) heterogeen donkergrijs lemig zand, subrecent(?)
Houtskool, baksteenfragmenten, mortel	
4.	Moederbodem op -80 cm.	C

Profiel 2

1.	Ploeglaag	Ap
2.	Oude ploeglaag (?)	
3.	Verbrokkelde textuur B-horizont	B
4.	moederbodem op -60 cm	C

Profiel 3

1.	Ploeglaag verstoringslaag	Ap
2.	Moederbodem lemig zand bruingeel met aanrijkingen van Fe, met grote
leeminclusies / gerommeld	C

Sleuf 3

Profiel 1

1.	Ploeglaag, grove inmenging van afval (plastic, baksteen...)	Ap
2.	ophogingslaag (-40 cm) baksteen, houtskool,...	
3.	verbrokkelde textuur B? Oude ploeglaag? Grijsbruin lemig zand	B
4.	Moederbodem	C

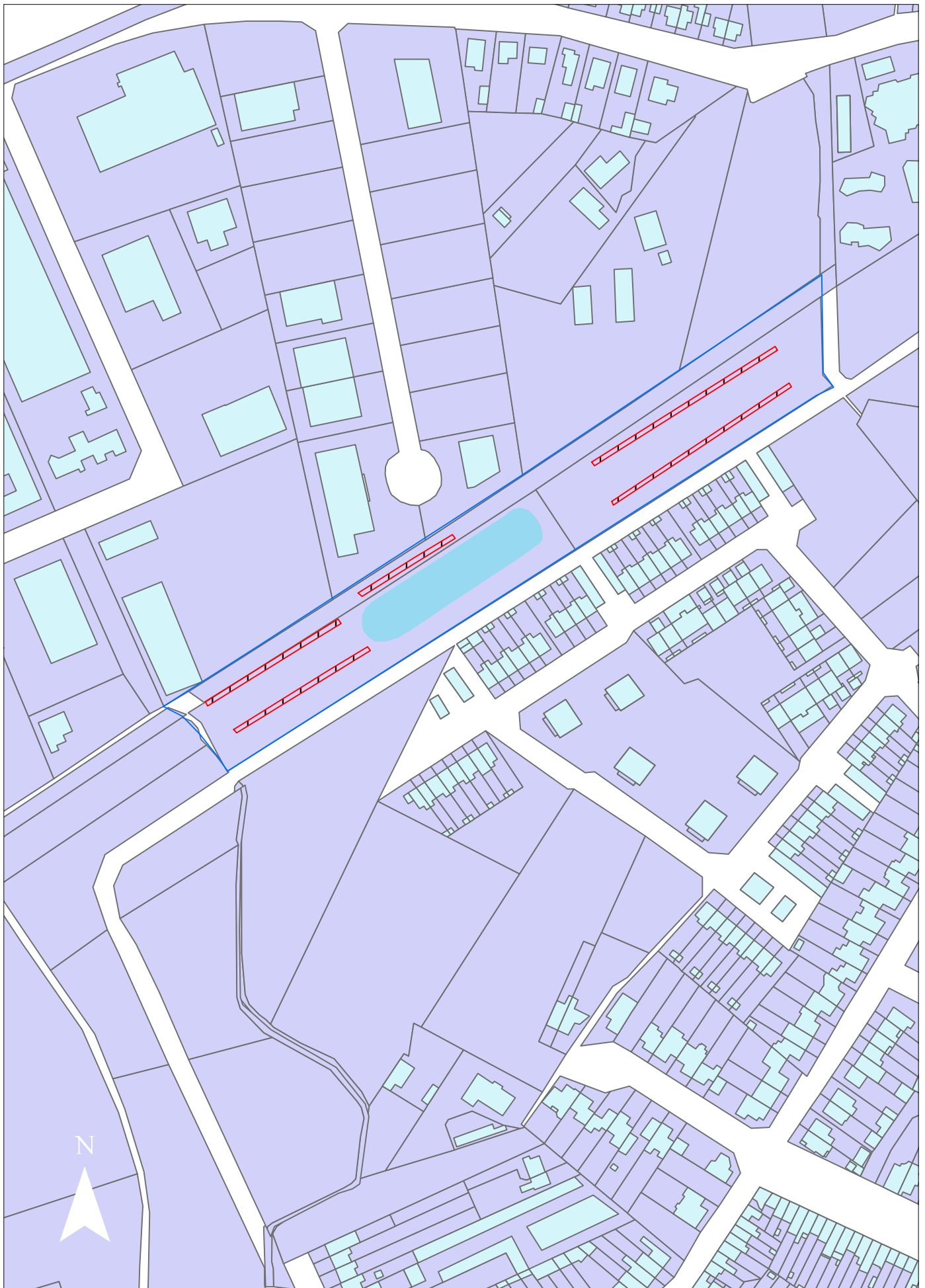
7 Planen

7.1 Grondplan

Retentiezone Lisperloop (blauwe lijn), met aanduiding van proefsleuven (rood) en bestaand retentiebekken (blauwe polygoon)

0 80 160 320 480 640
Meter

Retentiezone Lisperloop (blauwe lijn), met aanduiding van proefsleuven (verstoord, rood) en bestaand retentiebekken (blauwe polygoon)

0 15 30 60 90 120
Meter

8 Foto's

8.1 Profielfoto's

